

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1769/2021
01.06.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Марине Милановић, председника већа, Драгане Бољевић и Данијеле Николић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Виктор Јухас Ђурић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Минстарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Суботици, ради накнаде штете, одлучујући о ревизијама тужиоца и тужене, изјављеним против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 177/21 од 26.01.2021. године, у седници одржаној 01.06.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА ревизија тужене и **ПРЕИНАЧУЈЕ** пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 177/21 од 26.01.2021. године у преиначујућем делу става првог изреке, тако што се **ОДБИЈА** жалба тужиоца и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Вишег суда у Суботици П 24/19 од 03.11.2020. године, у другом и четвртом ставу изреке.

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца, изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 177/21 од 26.01.2021. године у ставу другом изреке.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженој накнади трошкове ревизијског поступка у износу од 12.000,00 динара.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Суботици П 24/19 од 03.11.2020. године, првим ставом изреке, тужбени захтев је делимично усвојен, па је другим ставом изреке обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете изазване неоснованим лишењем слободе, исплати износ од 2.000.000,00 динара. Трећим ставом изреке, преко досуђеног до траженог износа од 70.000.000,00 динара, тужбени захтев је одбијен. Четвртим ставом изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете изазване неоснованом осудом, исплати износ од 4.000.000,00 динара. Петим ставом изреке, преко досуђених до тражених 32.000.070,00 динара, тужбени захтев је одбијен. Шестим ставом изреке, обавезана је тужена да тужиоцу надокнади трошкове поступка у износу од 502.500,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 177/21 од 26.01.2021. године, првим ставом изреке, жалба тужиоца је делимично усвојена и првостепена пресуда преиначена у побијаном одбијајућем делу и тужена обавезана да тужиоцу поред досуђеног износа накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе и неосноване осуде од 6.000.000,00 динара са законском затезном каматом од правноснажности пресуде до исплате, исплати тужиоцу још 2.000.000,00 динара (укупно 8.000.000,00 динара) са законском затезном каматом од правноснажности пресуде до исплате. Другим ставом изреке, у преосталом побијаном непреиначеном одбијајућем делу, жалба тужиоца је одбијена и првостепена пресуда потврђена. Трећим ставом изреке, жалба тужене је делимично усвојена, одлука о трошковима поступка преиначена и обавеза тужене на накнаду трошкова поступка тужиоцу снижена са износа од 502.500,00 динара са законском затезном каматом од извршности до исплате на износ од 351.600,00 динара са законском затезном каматом од извршности до исплате. Четвртим ставом изреке, у преосталом побијаном непреиначеном усвајајућем делу жалба тужене је одбијена и првостепена пресуда потврђена у наведеном делу. Петим ставом изреке, одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац и тужена су благовремено изјавили ревизије због погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност другостепене одлуке у побијаном делу у смислу члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ број 72/11, 49/2013-УС, 74/2013-УС, 55/14, 87/18 и 18/20), Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужиоца неоснована, а ревизија тужене делимично основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је пресудом Вишег суда у Суботици К 21/16 од 18.10.2016. године оглашен кривим за кривично дело тешко убиство из члана 114. став 4. Кривичног закона и за три кривична дела разбојништво из члана 206. став 1. Кривичног законика и осуђен на казну затвора у трајању од 30 година, која пресуда је потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду Кж 109/17 од 24.03.2017. године. Пресудом Врховног касационог суда Кзз 489/17 од 20.09.2017. године, усвојен је захтев тужиоца за заштиту законитости и наведене пресуде су укинуте. Тужилац је пресудом Вишег суда у Суботици К 102/17 од 14.03.2018. године, на поновљеном суђењу оглашен кривим за једно кривично дело разбојништва и осуђен је на казну затвора од седам година, а за остала кривична дела је ослобођен оптужбе. Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Кж 833/18 од 11.12.2018. године, пресуда Вишег суда у Суботици К 102/17 од 14.03.2018. године је преиначена и тужилац ослобођен од оптужбе да је извршио кривично дело разбојништва, укинут му је притвор одређен 18.07.2013. године и истог дана пуштен на слободу. Тужилац је у притвору провео 1.972 дана, у периоду од 18.07.2013. године до 11.02.2018. године. Неосновано лишење слободе и неоснована осуда за тужиоца су биле тешке стресогене ситуације, а изненадно лишење слободе 18.07.2013. године шокантно и поражавајуће јер је тужилац знао да није крив, а током боравка у притвору ванбрачна супруга је обавестила тужиоца да планира да се са њихово троје деце пресели у Немачку. Тужилац се често обраћао затворском лекару због анксиозно-депресивне

симптоматологије, током неоснованог лишења слободе су му били отежани концентрација и пажња, био је потиштен због раздвојености од супруге и деце, а знао је да му за дела која му се стављају на терет прети дугогодишња казна затвора. Тужилац је трпео душевне болове због неоснованог лишења слободе и током боравка у затвору интензитета и трајања ближе наведених у налазу и мишљењу судског вештака неуропсихијатра.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је тужена у смислу одредбе члана 172. став 1. Закона облигационим односима, а у вези члана 584. став 1. и члана 585. став 1. Законика о кривичном поступку одговорна за штету коју је тужилац претрпео услед неоснованог лишења слободе и неосноване осуђиваности, чиме су тужиоцу повређени част и углед, односно право и слобода личности, због чега му у смислу одредбе члана 200. став 2. Закона о облигационим односима припада износ од 2.000.000,00 динара по основу неоснованог лишења слободе и износ од 4.000.000,00 динара за неосновано осуђивање, док је до траженог износа тужбени захтев одбијен као неоснован.

Другостепени суд је, налазећи да је правилан закључак првостепеног суда о одговорности тужене за насталу штету тужиоцу, због погрешне примене материјалног права из члана 200. ЗОО, а имајући у виду све околности конкретног случаја, преиначио првостепену пресуду у усвајајућем делу и обавезао тужену да тужиоцу на име накнаде тражене нематеријалне штете, поред износа досуђеног првостепеном пресудом исплати износ од још 2.000.000,00 динара, уз закључак да душевни болови услед неоснованог лишења слободе и неоправдане осуде представљају јединствен вид штете који обухвата све штетне последице нематеријалне штете везане за личност оштећеног проистекле из неоправдане осуде и неоснованог лишења слободе.

По оцени Врховног касационог суда, на овако утврђено чињенично стање другостепени суд је погрешно применио материјално право из члана 200. ЗОО када је тужиоцу на име тражене нематеријалне штете поред износа досуђеног првостепеном пресудом досудио износ од још 2.000.000,00 динара, на шта се основано и у ревизији тужене указује.

Одредбом члана 200. став 1. Закона о облигационим односима прописано је да ће за претрпљене физичке болове, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности, наружености, повреде угледа, части, слободе или права личности, смрти блиског лица као и за страх суд, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава, досудити правичну новчану накнаду, независно од накнаде материјалне штете као и у њеном одсуству. Према ставу 2. истог члана, приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и о висини њене накнаде, суд ће водити рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

По оцени овог суда, висину тражене нематеријалне штете правилно је утврдио првостепени суд, при чему је правилно вредновао све околности конкретног случаја.

Накнада нематеријалне штете представља сатисфакцију (задовољење) којом се ублажавају поремећаји у духовној (психичкој) сфери оштећеног. Она није цена бола који се трпи и не представља супституцију имовинских вредности уместо личних

добра. Против тужиоца се водио кривични поступак који се показао неоснованим. Такав поступак, а нарочито изненадно лишење слободе, лоши притворски услови и саопштење ванбрачне супруге да планира са децом да се преселу у иностранство, пореметили су мир и његову психичку равнотежу, повредили част, углед и достојанство што све узрокује интензивне и дуготрајне душевне болове. Новцем као општим мерилом вредности оштећеном се омогућује да прибави себи извесну пријатност, радост, уживање или неко задовољство у најширем смислу речи, тако да се у његов психички живот унесе један позитиван и активан елемент насупрот болу који трпи. Та новчана свота у циљу обештећења зависи од више фактора и свих околности случаја. За ове видове штете међу најрелевантније факторе спада време боравка у притвору; услови боравка и хуманост затворских услова; понашање стражара и затворског особља; наносење вербалних и реалних увреда и тортуре; недостатак радног ангажовања; али то нису једине околности које се морају узети у обзир. На висину накнаде за овај вид нематеријалне штете утичу и врста кривичног дела које је било предмет истраге, натписи у штампи, радиотелевизији и опште интересовање јавности о суђењу, коришћење средстава рехабилитације и чињеница да ли је оштећени захтевао објављивање пресуде на основу саопштења после неоправданог притвора; животно доба лица које је неосновано лишено слободе и његово породично стање; занимање, друштвена активност, ранији непорочни живот, ранија неосуђиваност; смањени изгледи за напредовање у служби; органичења у обављању политичких и друштвених функција; омаловажавање и неприхватање у месту пребивалишта и радној средини и друге околности.

Имајући у виду све околности конкретног случаја, а нарочито чињеницу да правична накнада нематеријалне штете не представља репарацију, већ сатисфакцију ради успостављања психичке и емоционалне равнотеже која је постојала пре штете, да тужилац није користио могућност задовољења по члану 199. ЗОО, Врховни касациони суд сматра да је правилно првостепени суд одмерио правичну новчану накнаду у конкретном случају за овај јединствени вид штете. Код наведеног су остали ревизијски наводи тужене којима се оспорава висина накнаде у досуђеном износу неосновани.

Наиме, истакнуте чињенице и правна природа накнаде неимовинске штете (морална сатисфакција), околност да она нема казни карактер, да зависи од економског стања друштва (државе) у коме се досуђује и да поступак државних органа – вођење и окончање кривичног поступка, и притварање није био незаконит (постојала је основана сумња), све заједно представљају околности због којих Врховни касациони суд сматра да је правична новчана накнада за овај јединствени вид штете у износу који је правилно нашао и првостепени суд. Из свих истакнутих разлога досуђивање накнаде у висини која је тражена било би у супротности са значајем повређених добара и циљу коме та накнада служи а поговорило би тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом (члан 200. став 2. ЗОО), због чега је правилно тужбени захтев делимично одбијен као неоснован.

Супротно ревизијским наводима тужиоца, а код свега наведеног, дужина трајања притвора који се показао неоправданим (1972 дана), не представља једини критеријум за одмеравање правичне накнаде, како је то напред наведено. Наиме, број проведених дана у неоснованом притвору је веома важна околност, али не и једина. Осим тога, правилно је другостепени суд закључио да се у овом случају ради о јединственом виду нематеријалне штете, а разлоге које је навео у свему прихвата и

ревизијски суд. С тога су супротни ревизијски наводу којима се указује на погрешну примену материјалног права у овом делу, оцењени као неосновани.

Из изнетих разлога, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу првом и другом применим одредбе члана 416. став 1. и члана 414. став 1. Закона о парничном поступку.

Имајући у виду да је тужена успела у поступку по ревизији, то је усвојен њен захтев за накнаду трошкова ревизијског поступка у износу од 12.000,00 динара за састав ревизије, применим члана 165. ЗПП, а у вези члана 153. и 154. ЗПП.

**Председник већа – судија
Марина Милановић, с.р.**

За тачност отправака
управитељ писарнице
Марина Антонић